

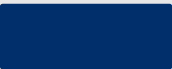

Граѓански буџет на општина Кривогаштани за 2024 година

ШТО Е БУЏЕТ НА ОПШТИНА И ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ НА ОПШТИНА?

Буџетот е една од најважните политики на локалната власт. Токму преку буџетот се распределуваат финансиските средства на општината неопходни за остварување на правата на сите жители во општината. Се користи за планирање како локалната власт ќе ги прибере и распредели јавните финансии за да ги исполни своите политики и цели.

БУЏЕТОТ НА ОПШТИНАТА претставува годишен план на сите приходи, приливи и одобрени средства и сите расходи и одливи на средства, а ги вклучува основен буџет на општината, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности.

	ПРИХОДИ	РАСХОДИ	
	<ul style="list-style-type: none"> - Даночни приходи - Неданочни приходи - Капитални приходи - Трансфери и донации - Задолжување во земјата - Задолжување во странство 	<ul style="list-style-type: none"> - Плати и надоместоци - Резерви и недефинирани расходи - Стоки и услуги - Камати - Субвенции и трансфери - Социјални бенефиции - Капитални расходи - Отплата на главнина 	

Буџетот на општина Кривогаштани е консолидиран годишен план кој покрај буџетот на Општината ги опфаќа и буџетите на нашите две основни училишта и една детска градинка односно: ООУ МАНЧУ МАТАК Кривогаштани, ООУ Јонче Смуѓрески Обршани и ЈОУДГ Весело Штркче Кривогаштани. За извршување на комуналните дејности во општината надлежно е јавното претпријатие ЈП Пелагонија.

ГРАЃАНСКИОТ БУЏЕТ е документ развиен од општината исклучиво за јавноста и во него е претставен буџетот на општината во поедноставен, помалку технички формат, за да се изгради подобро разбирање за тоа како општината управува и ги користи јавните финансии. Ова разбирање е од витално значење за јавната одговорност и отчетност и за зголемување на инклузивното граѓанско учество при спроведувањето на локалните политики.

КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА НАШАТА ОПШТИНА?

Буџетот на општината е огледало на политиките/активностите на нашата општина и истиот ги демонстрира вредностите и приоритетите на локалната самоуправа во сите надлежности и области на делување.

Урбанистичко (урбано и рурално) планирање	Заштита на животната средина и природата	Локален економски развој
Комунални дејности	Култура	Спорт и рекреација
Социјална заштита и заштита на децата	Образование	Здравствена заштита
Заштита и спасување	Противпожарна заштита	Други надлежности определени со закон

КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ПРИХОДИТЕ?

Ефикасното обезбедување и собирање на општинските приходи се основа за испорачување на потребните јавни добра и услуги на нашите граѓани. Општинските приходи се прибираат преку основниот буџет на општината, дотацијата, донациите, кредитите и самофинансирачките активности.

СРЕДСТВАТА ВО ОСНОВНИОТ БУЏЕТ ДООЃААТ ОД:

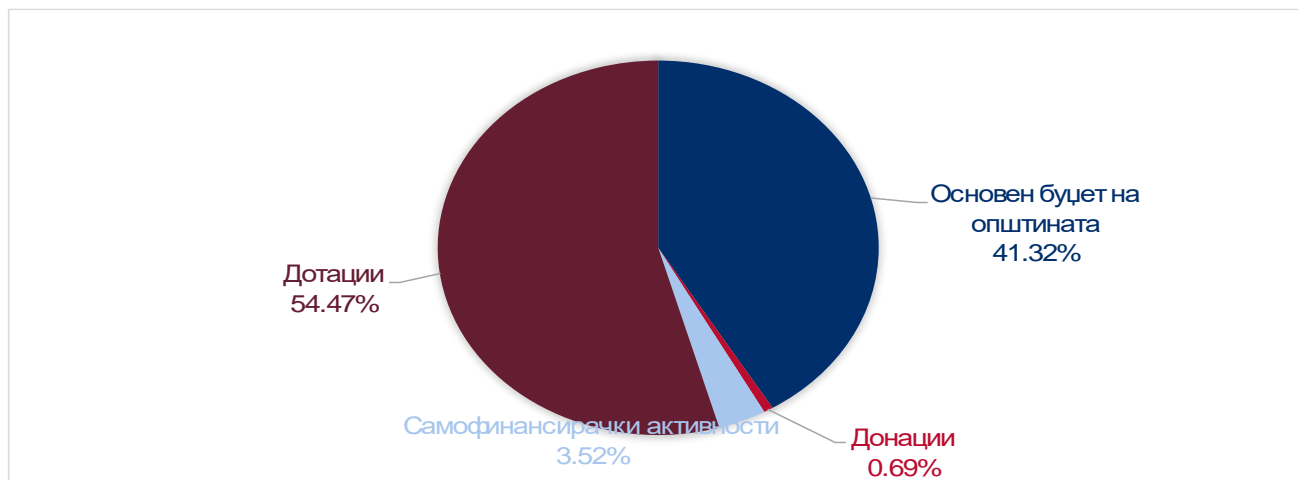
- Даночните приходи (даноци на имот, комунални такси и локални надоместоци)
- Неданочните приходи (административни такси, надоместоци, останати неданочни приходи)
- Капиталните приходи (продажба на земјиште, концесии, легализација на бесправно изградени објекти, надоместоци за експлоатација на минерални сировини, геолошки истражувања и други надоместоци)
- Трансферите од други нивоа на власт (трансфер на средства од буџетите и фондовите, ДДВ дотација, персонален данок на доход на лични примања од плати од физички лица со постојано живеалиште и престојувалиште во општината)

ШТО Е ДОТАЦИЈА? - трансфер од Буџетот на Република Северна Македонија кој служи за финансирање на пренесените надлежности на општината во образованието, социјалната и детска заштита, културата и противпожарна заштита.

ОД КАДЕ ДООЃААТ ДОНАЦИИТЕ? – различни донатори може да донираат строго наменски средства во општината со цел обезбедување конкретни добра или услуги за нашите граѓани.

ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ СОДРЖИ И ПРИХОДИ ОД САМОФИНАНСИРАЧКИ АКТИВНОСТИ кои ги остваруваат нашите буџетски корисници (училишта, детски градинки) по основ на закупнина од објекти, целодневна и претшколска грижа, средства за екскурзии и сл.

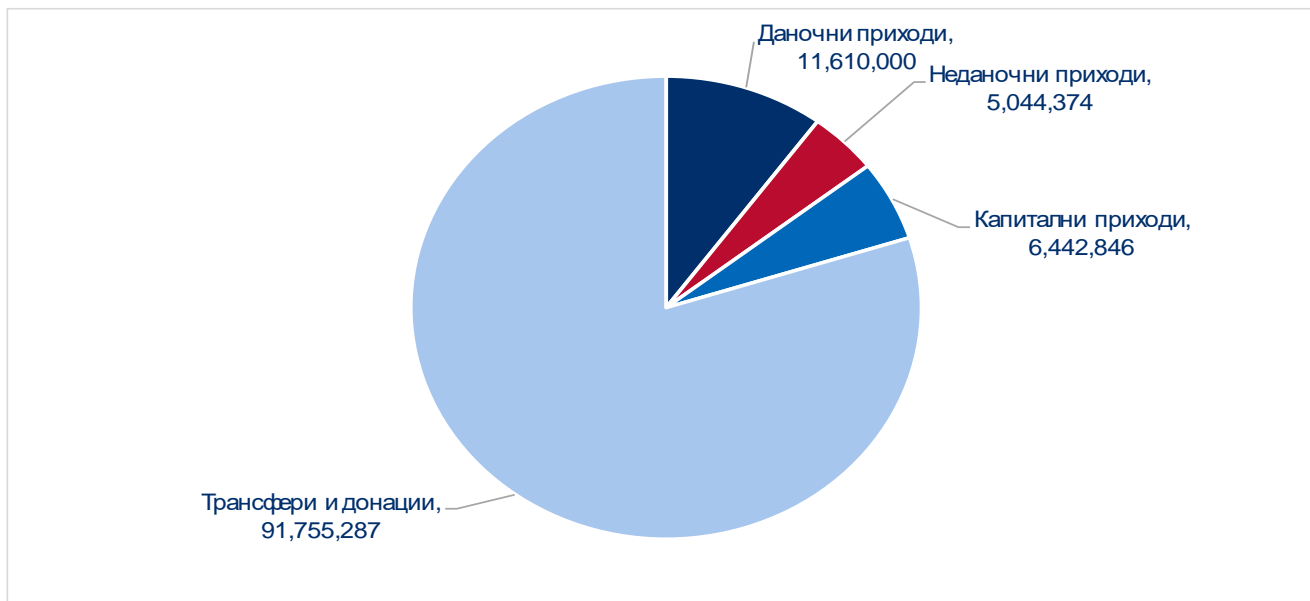
Вкупните приходи на општина Кривогаштани во Буџетот за 2024 година се проценети на **114.852.507,00** денари. Во структурата на приходите најголемо учество заземаат приходите од дотација 62.557.000,00 денари, значителен дел отпаѓаат и на основниот буџет 47.455.681,00 денари, потоа следуваат приходите од самофинансирачки активности 4.047.826,00 денари, како и приходите од донации 792.000,00 денари.

Графикон 1. Структура на општинските приходи по извори на финансирање (во %)

КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ПРИХОДИ ВО БУЏЕТОТ НА НАШАТА ОПШТИНА? - даноците и другите задолжителни законски плаќања, приливите кои ги добиваме од сопственост на средствата (камата, закупнина и сл.), надомест кој го добиваме за добра или услуги кои ги обезбедуваме, како и останати приливи од донации, спонзорства, субвенции и трансфери од другите нивоа на власт.

Во структурата на клучните приходи на нашата општина доминираат планираните приходи од трансфери и донации кои учествуваат со **91.755.287,00** денари, потоа следат даночните приходи кои учествуваат со **11.610.000,00** денари, па неданочните приходи со **5.044.374,00** денари, додека капиталните приходи учествуваат со **6.442.846,00** денари.

Графикон 2. Структура на општинските приходи според економската класификација (во денари)

СОПСТВЕНИТЕ ИЗВОРИ НА ПРИХОДИ НА НАШАТА ОПШТИНА се од посебна важност за реализирање на локалните надлежности и обезбедување на општински услуги. Тие вклучуваат - локални даноци, локални такси и локални надоместоци, приходи од сопственост на општината, самопридонес, парични казни, донации и други приходи кои се утврдени со закон. Затоа од исклучителна важност е нивното точно утврдување и наплата, бидејќи без овие приходи капацитетот на општината да ги обезбеди потребните добра/услуги на своите граѓани ќе биде ограничен.

ДАНОЧНИТЕ ПРИХОДИ се основен и најзначаен дел од сопствените приходи на општината. Тие се прибираат преку: оданочување на имотот, комуналните такси (фирмарина, користење на простор пред деловните објекти, улично осветлување и др), надоместокот за уредување на градежно земјиште (комуналии), такси на користење или дозволи за вршење на дејност и други даночни приходи.

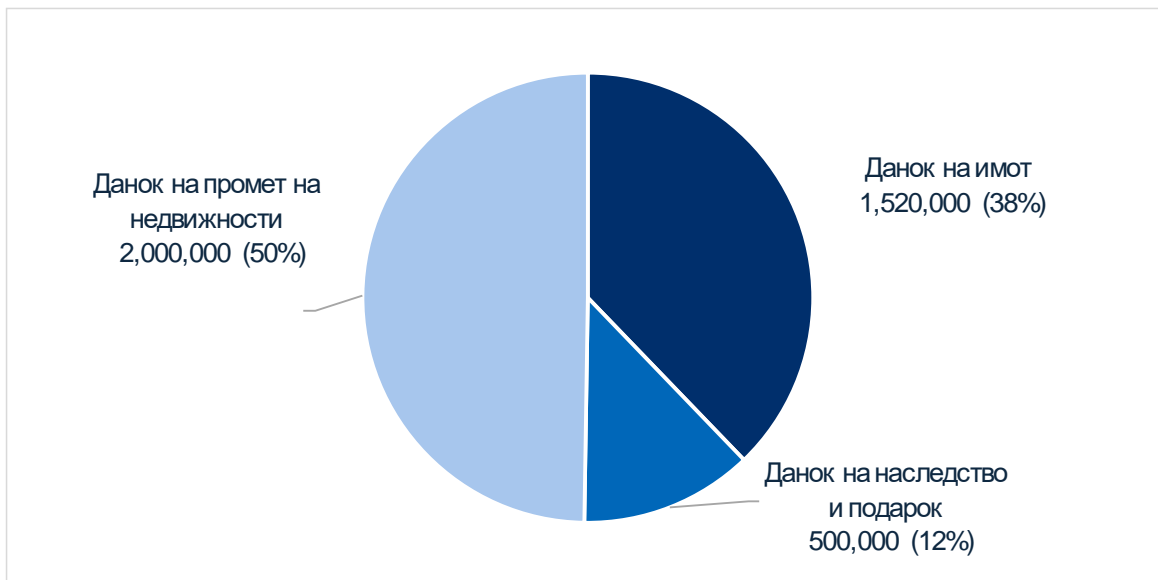
Графикон 3. Даночни приходи на општина Кривогаштани (во денари)

Дали знаете дека во даночните приходи на нашата општина најголем удел ќе имаат даноците на специфични услуги, потоа следуваат даноците на имот и даноците на доход од добивка и од капитални добивки, додека со најмал удел учествуваат административните такси за вршење на дејност.

ЗОШТО ТРЕБА ДА ПЛАЌАМЕ ДАНОК НА ИМОТ?

Даноците на имот се едни од најважните сопствени приходи на општината. Нивното навремено плаќање од страна на граѓаните и бизнисите е особено важно за создавање на модерна општина со поквалитетен живот. Општина Кривогаштани преку навремена достава на решенијата за данок на имот и фирмарина во континуитет обезбедува ефикасна наплата на истите но и по истекот на рокот на наплата доставува и опомена за неплатени даноци со што ги известува жителите за неплатените обврски кон општината. Во однос на зголемување на даночниот облог, општина Кривогаштани во континуитет врши репроценки на имотот со што се добива и реална вредност на имотите на жителите но и се зголемуваат приходите кои општината ги прибира по овој основ.

Структурата на посебните видови на даноци на имот кои нашата општина планира да ги обезбеди во 2024 е прикажана во продолжение. Во нашата општина највисоко учество во овој вид на приходи зафаќа данокот на промет на недвижности со 50 % во вкупната вредност од даноците на имот. Потоа следуваат данокот на имот и данокот на наследство и подарок.

Графикон 4. Даноци на имот на општина Кривогаштани 4.020.000,00 (во денари)

ШТО СЕ КОМУНАЛНИ ТАКСИ?

Комуналните такси се давачки што се плаќаат за користење определени права, предмети и услуги од јавен карактер од страна на правните и физичките лица што вршат дејност и од страна на граѓаните. Висината на комуналната такса ја утврдува општината во рамките определени со закон. Општина Кривогаштани во 2024 година најмногу планира да собере приход од комунална такса за улично осветлување, потоа од комунална такса за користење на улици што се плаќа при регистрација на возила и комунална такса за фирмарина и користење на плоштади и друг простор.

Комунални такси	износ	%
Комунална такса за истакнување на фирмарина	300,000	4.65%
Комунална такса за користење на улици што се плаќа при регистрација на возилата	700,000	10.85%
Комунална такса за користење и одржување на јавно осветлување	5,000,000	77.52%
Комунална такса за користење на просторот пред деловни простории за вршење на дејност	300,000	4.65%
Комунална такса за поставување на витрини за изложување на стоки надвор од деловните простории	20,000	0.31%
Комунална такса за користење на плоштади и друг простор во градовите и другите населени места	30,000	0.47%
Надоместок за уредување на градежно земјиште	100,000	1.55%

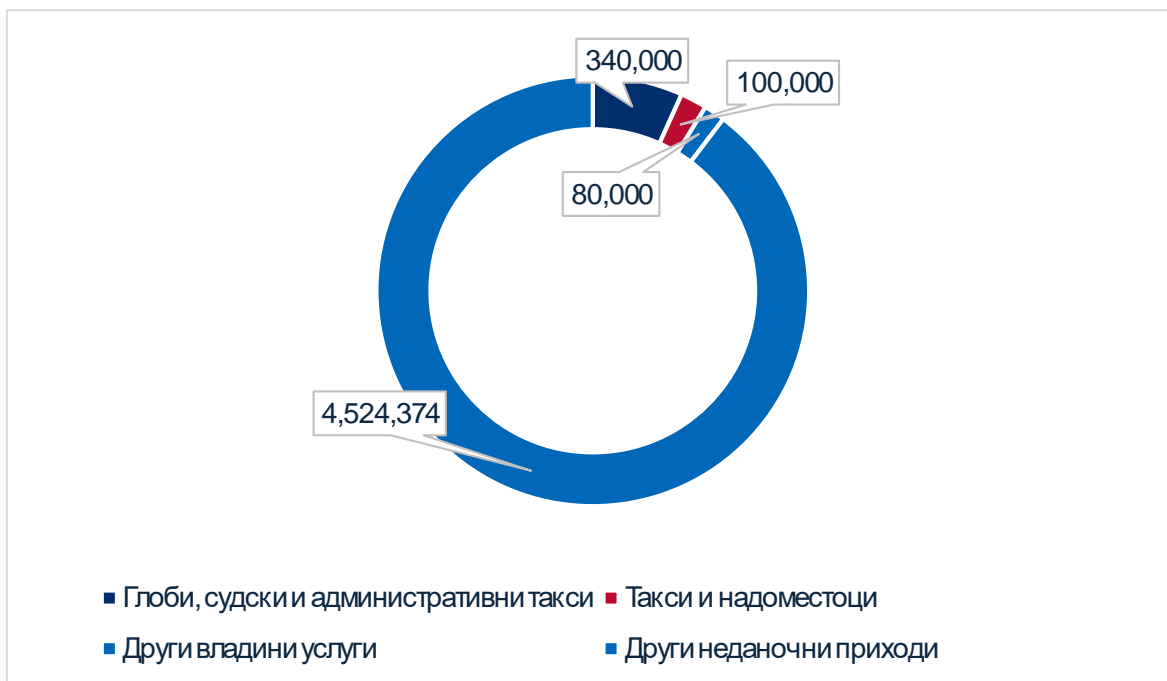
Табела 1. Комунални такси на општина Кривогаштани 6.450.000,00 ден

НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ

Нашата општина прибира и неданочни приходи како што се разните такси, надоместоци и други приходи кои се поврзани со определени услуги кои ги обезбедуваме за граѓаните и бизнисите. Неданочните приходи кои планираме да ги собереме во 2024 година се прикажани во продолжение.

Најголем износ на неданочни приходи е планирано да бидат обезбедени од други неданочни приходи, додека најмалку неданочни приходи се очекува да се обезбедат од други владини услуги.

Графикон 5. Неданочни приходи на општина 5.044.374,00 (во денари)

ТРАНСФЕРИ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ

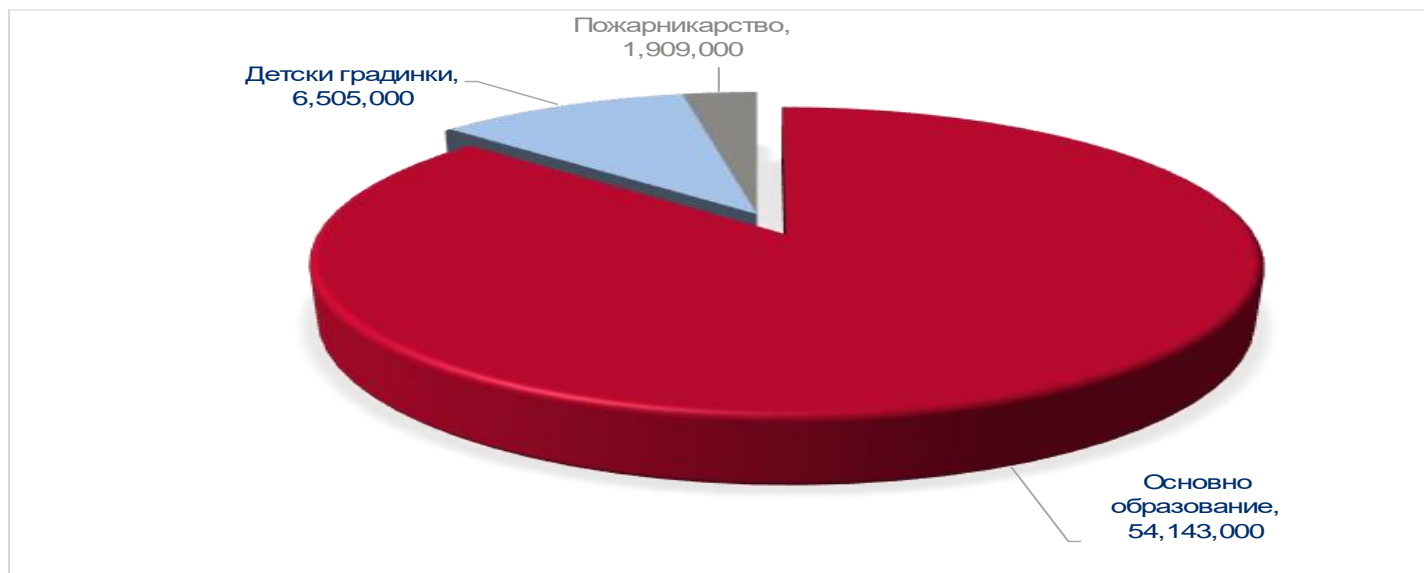
Општината добива значителни финансиски средства од централната власт во форма на трансфери од ресорните министерства или владините фондови. Овие трансфери се најзначаен дел од буџетот на општината и се клучни за нејзиното непречено обезбедување на надлежностите и реализација на капиталните инфраструктурни проекти.

Највисок износ на трансфери е планирано да бидат обезбедени преку блок дотациите, во износ од 62.577.000,00 денари, трансферот од ДДВ е планирано да изнесува 14.007.287,00 денари, додека тековни трансфери од други нивоа на власт се планирани во износ од 1.399.000,00 денари. На сметката за донации општината планира да обезбеди 792.000,00 денари.

Графикон 6. Трансфери и донации на општина 78.755.287 (во денари)

Блок дотациите за пренесените надлежности од централната власт се суштински за финансирање на нашите надлежности до доменот на образованието, пожарникарството и социјалната заштита. Во продолжение е прикажана распределбата на овие блок дотации по различни намени.

Графикон 7. Намена на блок дотациите по одделни надлежности на општина (во денари)

ДОНАЦИИ/ГРАНТОВИ

Донациите во финансиски средства исто така претставуваат приход во Буџетот на општината, кои за 2024 година се проценети на износ од 792.000,00 денари. Средствата од овие донации се строго наменети за имплементација на активностите за ангажирање на лица за општокорисна работа на територија на општина Кривогаштани.

КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ?

Особено е важно нашите граѓани да имаат увид каде и како се трошат локалните ресурси. Локалните расходи се директно поврзани со обезбедувањето на потребните добра и услуги на граѓаните – затоа нивната структура и начин на распределба е особено важно да бидат транспарентно претставени.

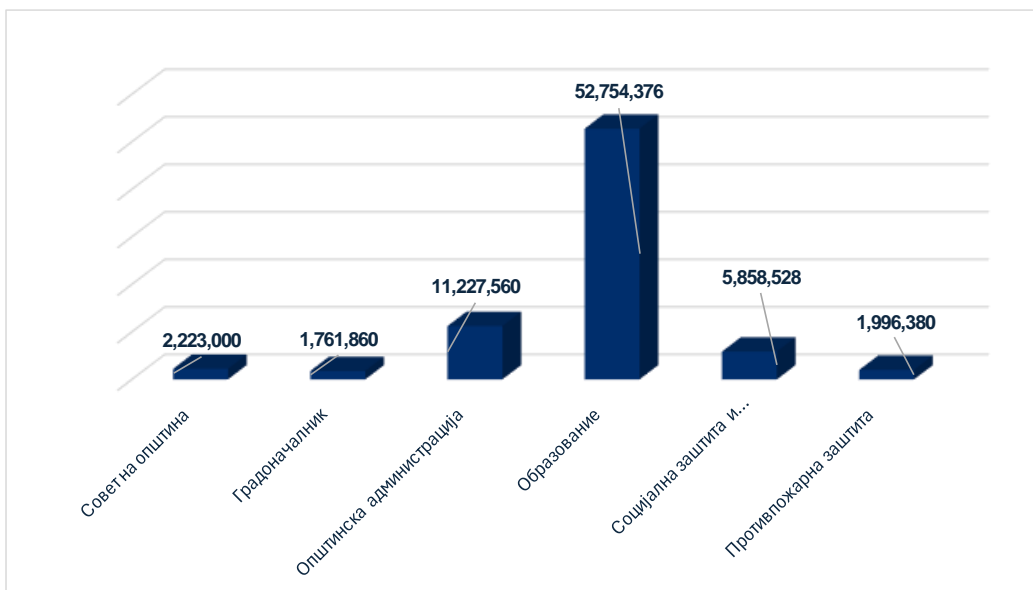
Во 2024 година општината планира да потроши вкупно 114.852.507,00 денари за обезбедување на потребните добра и услуги на граѓаните. Од нив 13,72 % се планирани за капитални инвестиции во износ од 15.756.472,00 денари, а останатите 86,28% односно 99.096.035,00 денари ќе бидат потрошени за тековно-оперативни активности на општината, а се однесуваат на плати и надоместоци, стоки и услуги, резерви, социјални трансфери, субвенции и други трансфери, камата и отплата на главница за кредит.

Графикон 8. Вкупни расходи по економска класификација на општина Кривогаштани 114.852.507.00 (во денари)

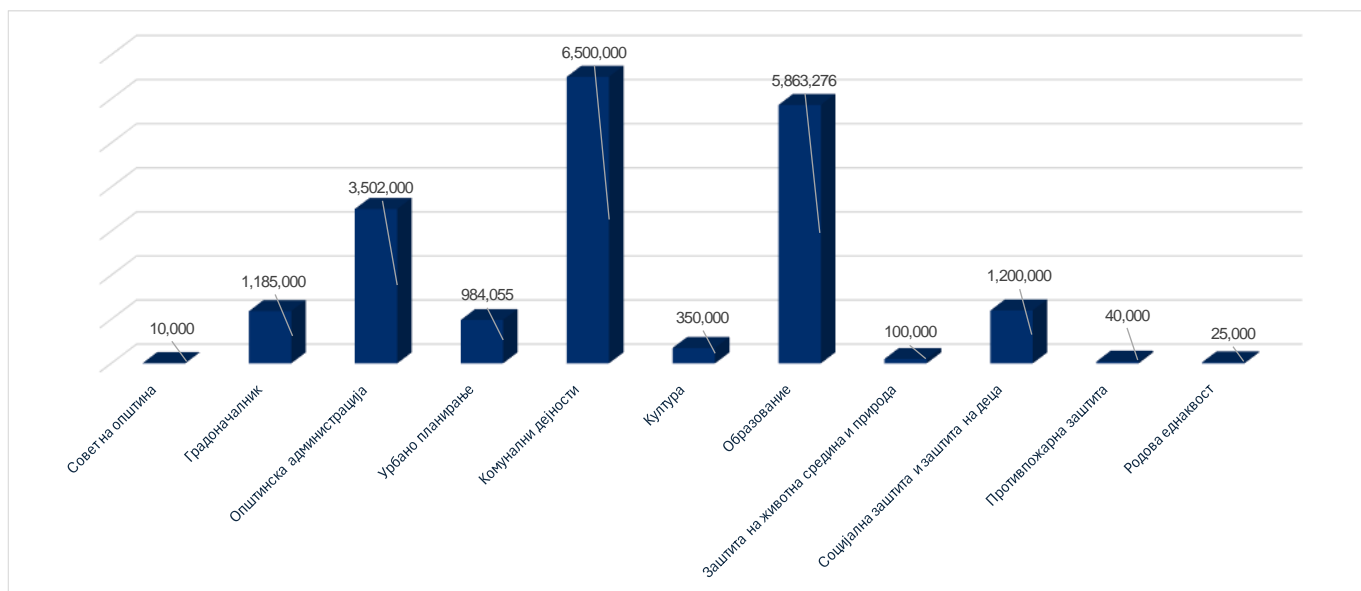
Три клучни видови на расходи во буџетот за 2024 година во нашата општина се: плати и надоместоци, стоки и услуги и капитални расходи.

Платите и надоместоците претставуваат највисок износ на расходите од општинската сметка и се во износ од 75.821.704,00 денари, а се однесуваат на вработените во општината и институциите во нејзина надлежност. Од нив, најголем дел, во износ од 52.754.376,00 денари се планирани за плата на основно образование. Останатите трошоци во висина од 15.212.420,00 денари ќе бидат потрошени за плата на вработените во ЕЛС Кривогаштани, плата за Градоначалникот и надоместоци за членовите на општинскиот Совет. Потоа следуваат платите и надоместоците на вработените од градинката во износ од 5.858.528,00 денари и 1.996.380,00 ден плати и надоместоци на вработени во ТППЕ Кривогаштани.

Графикон 9. Расходи за плати и надоместоци по надлежност на општина 75.821.104,00 (во денари)

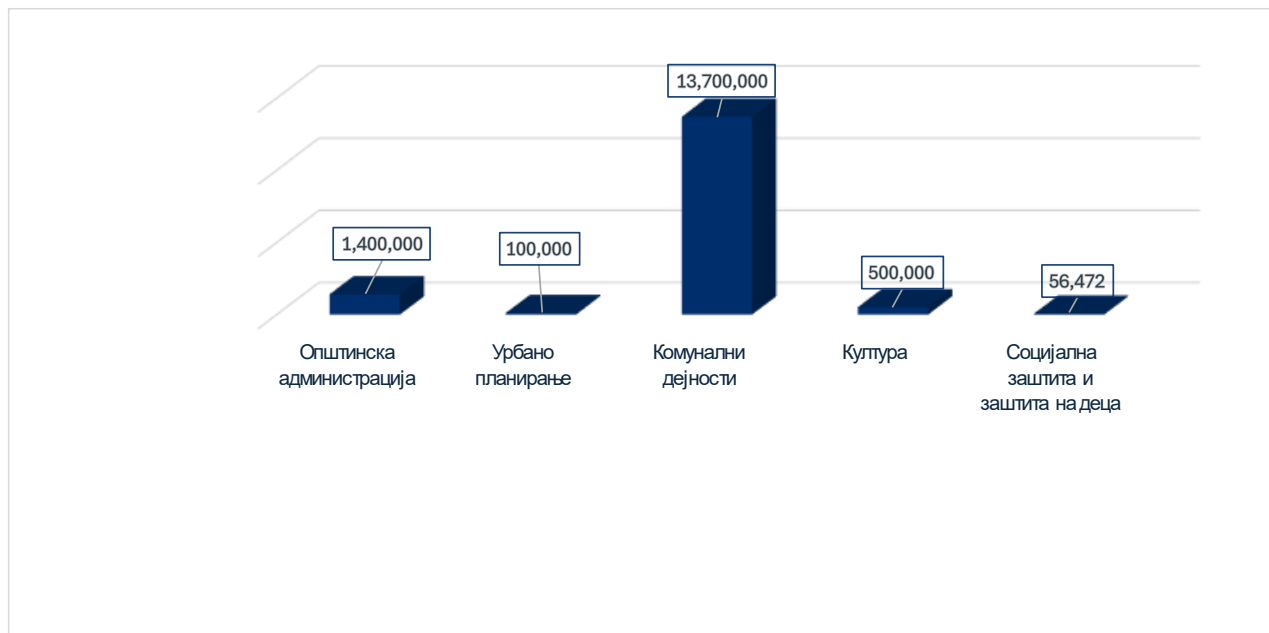
Планираните расходи за **стоки и услуги** во износ од 19.759.331,00 денари опфаќаат значителен дел од буџетот на општината, а се однесуваат на трошоците за комунални услуги, греење, комуникација, транспорт, ситен инвентар, поправки, тековно одржување, патни трошоци, договорни услуги, плати за привремено ангажираните лица итн). Најголем дел од овие расходи е распределен во комуналните дејности, образованието и општинската администрација.

Графикон 10. Расходи за стоки и услуги по надлежност на општина 19.759.331,00 (во денари)

Нашата општина во текот на 2024 година планира да започне со реализација на неколку капитални/инфраструктурни и други проекти кои треба да го подобрат животот и благосостојбата на граѓаните. Овие проекти предвидуваат активности за изградба на регионален мост, изградба на кино сала, реконструкција на дел од мрежата на локални патишта на општината и набавка на багер за потребите на ЈКП Пелагонија.

Капиталните расходи на нашата општина се клучни за квалитетот на живот на нашите граѓани, оттука во 2024 година, учествуваат со 13.72% во структурата на вкупните расходи. Најголем дел од нив се наменети за комунални дејности во износ од 13.700.000,00 денари, а најмалку општината планира да потроши за социјална заштита и заштита на деца во вкупен износ од 56.472,00 денари.

Графикон 11. Капитални расходи по надлежност на општина 15.756.472,00 (во денари)

КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ НАШАТА ОПШТИНА ЗА СЕКОЈА ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ ПРОГРАМА?

Со цел транспарентно претставување на намената за која општината планира да ги потроши расположливите приходи, во продолжение се претставени клучните планирани буџетски расходи во 11-те надлежности (разделени по програми) наменети за нашите граѓани.

Расходите кои општината планира да ги потроши за **Општинската администрација** се во износ од 18.614.560,00 денари, истите се наменети за плати 11.227.560,00 денари, за набавка на стоки и услуги планира да потроши 3.502.000 денари и 1.400.000 денари се предвидени за купување на возило. Останатите трошоци се наменети за субвенции и трансфери и отплата на главница и камата за кредит.

Расходите за функционирање на **Советот на општината** изнесуваат 2.533.000,00 денари и истите се наменети за надоместоци во висина од 2.223.000,00; стоки и услуги 10.000,00; субвенции и трансфери 100.000,00 и социјални бенефиции 200.000,00.

Вкупните расходи кои се наменети за работата на **Градоначалникот** изнесуваат 3.176.860,00 денари и истите во себе вклучуваат: плати 1.761.860,00; резерви 50.000,00; стоки и услуги 1.185.000,00; субвенции и трансфери 120.000,00; социјални бенефиции 60.000,00.

Графикон 12. Расходи по програми - Совет, Градоначалник и Општинска администрација (во денари)

За **урбано планирање**, општината издвојува 1.084.055,00 денари, наменети за изработка на урбанистичко планирање. Овие средства ќе се користат за изработка на урбанистички планови за улици на територија на општина Кривогаштани.

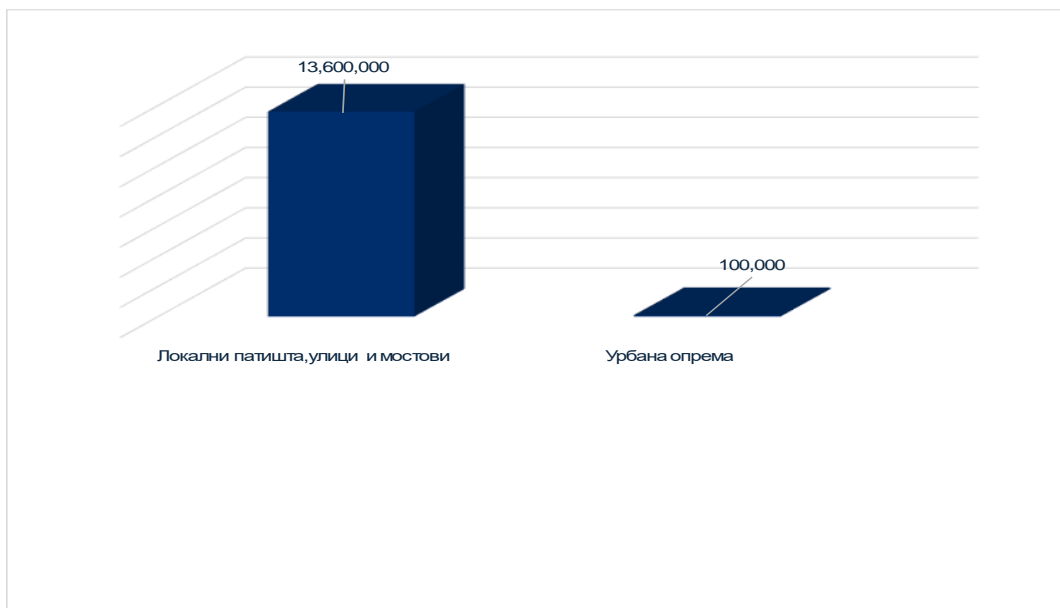
Нашата општина сериозно настојува да обезбеди соодветно ниво на комуналните услуги, притоа грижејќи се за јавната чистота, јавното осветлување, одржувањето или изградбата на локалните улици и патишта, водоснабдувањето и бројни други локални услуги особено важни за квалитетот на живот на нашите граѓани.

Расходите кои се издвоени за **комунални услуги**, во износ од 20.200.000 денари, имаат за цел да ги помогнат активностите за изградба на нови капитални инвестиции и одржување на постојните капитални објекти како: урбана опрема, одведување и пречистување на отпадни води, јавна чистота и јавно зеленило, јавно осветлување, локални улици и патишта и сообраќајна сигнализација.

Комунални дејности	износ
Системи за отпадни води	200,000
Јавно осветлување	4,600,000
Јавна чистота	100,000
Локални патишта, улици, мостови и регулирање на режим на сообраќајот	1,500,000
Други комунални услуги	100,000
Локални патишта, улици и мостови	13,600,000
Урбана опрема	100,000

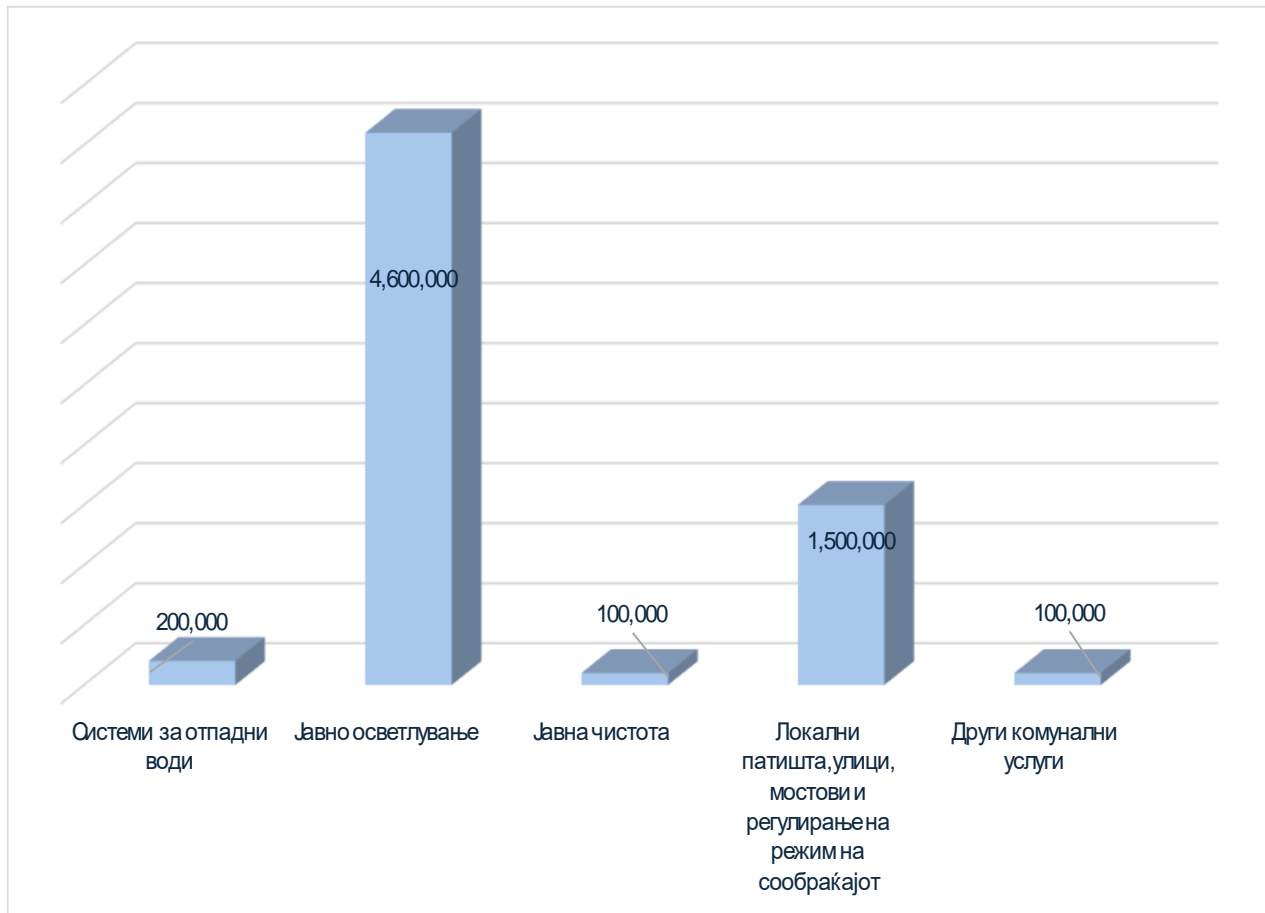
Табела 2. Расходи за Комунални дејности на општина 20.200.000,00 (во денари)

Од планираните расходи за изградба на *нова комунална инфраструктура*, општината најмногу ќе потроши за локални патишта и мост на Црна Река.

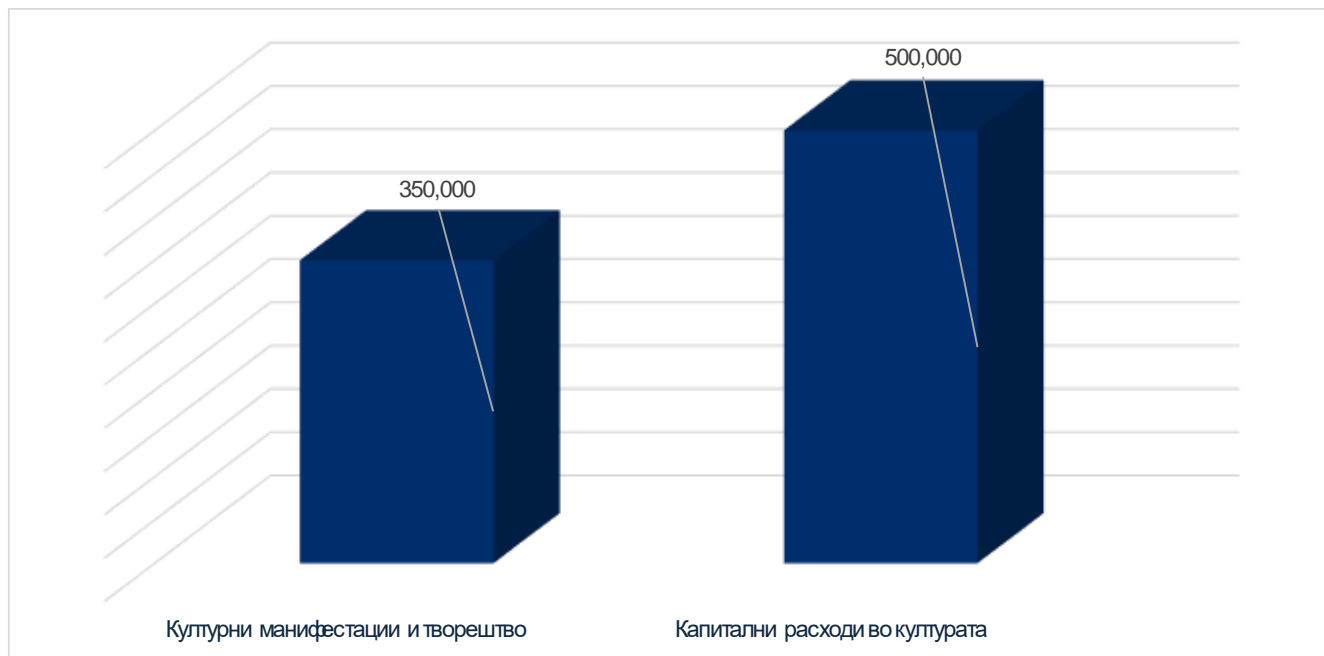
Графикон 13. Расходи по програми за изградба на нова комунална инфраструктура (во денари)

За редовно одржување на постојните инфраструктурни објекти кои служат за давање комунални услуги на граѓаните, општината најмногу издвојува средства за јавно осветлување.

Графикон 14. Расходи по програми за одржување на постојната комунална инфраструктура (во денари)

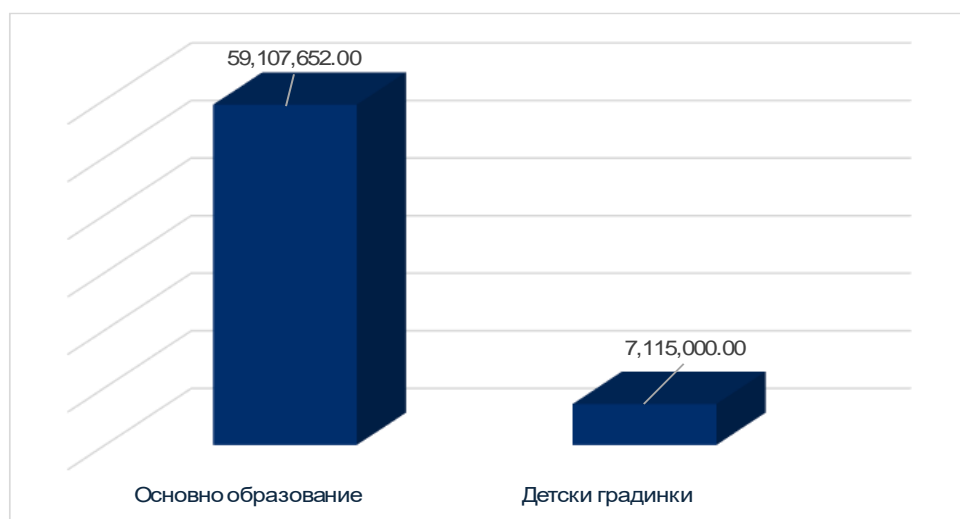
Во поглед на средствата кои се планираат за реализација на активности од **културата** за нашите граѓани издвојуваме средства во висина од 850.000 денари. Овие средства нашата општина ги користи за поддршка на културни настани и манифестации и творештво како и за реновирање на киносала и реконструкција и доградба на Музеј на културата.

Графикон 15. Расходи по програми за надлежности: Култура, Спорт и рекреација (во денари)

Од вкупните расходи за основно **образование** кои се планира да се реализираат во општината во износ од 59.107.652 денари, општината од сопствениот буџет издвојува 1.416.826 денари. Вкупните расходи за образование на општината се планирани за основните училишта на нејзината територија.

Вкупните расходи за **детската градинка** се планирани во износ од 7.115.000 денари, од кои најголемиот дел се однесуваат на плати и надоместоци.

Графикон 16. Расходи по програми за надлежности Основно образование и Социјална заштита и заштита на деца (во денари)

Нашата општина се грижи за **животната средина** и здравата животна околина на своите граѓани, притоа издвојувајќи соодветен износ од 100.000,00 денари заловување на бездомни кучиња.

За потребите на **противпожарната единица** на општина Кривогаштани се планирани 2.036.380,00 денари. Од нив најголем дел се однесуваат за плата во износ од 1.909.000,00 денари кои општината ги добива од наменската дотација. Останатиот дел за стоки и услуги ќе биде финансиран од буџетот на општината.

Нашата општина посветува сериозно внимание на аспектот на **родовата еднаквост** во планирањето на сите нејзини активности. Покрај тоа издвојуваме и соодветен износ на општински средства за поддршка на родовата еднаквост во износ од 35.000 денари.

Надлежности	Износ
Заштита на животна средина и природа	100,000
Противпожарна заштита	2,036,380
Родова еднаквост	35,000

Табела 3. Расходи по надлежности за Заштита на животна средина, Противпожарна заштита и Родова еднаквост (во денари)

КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ - како можат граѓаните да ја следат реализацијата на општинскиот буџет ?

- **Буџетскиот календар** ги дефинира роковите за планирање на општинскиот буџет, каде што се опфатени сите активности поврзани со подготвување на буџетот
- **Буџетскиот циркулар** содржи главни насоки за изготвување на буџетот на општината и го доставува Министерството за финансии.
- **Предлог-буџетот** е подготвен од страна на градоначалникот (општинската администрација) во кој се планираат годишните приходи и годишните расходи и кој треба да биде одобрен од страна на советот на општината.
- **Предлогот на планот на програмите за развој** ги содржи среднорочните проекции на одобрените средства по одделни буџетски програми и потпрограми, годините во кои тие ќе се реализираат и изворите на финансирање, односно буџетите.
- **Буџетот** е акт на локалната власт со кој се планираат годишните приходи и други приливи и се одобруваат годишните расходи и други одливи на државата или на општината.
- **Месечните извештаи** ги содржат податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходниот месец за коишто се однесува извештајниот период.
- **Кварталниот извештај K1** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходните три месеци за коишто се однесува извештајниот период, согласно со економската класификација на приходи и расходи по сметки и збирно.
- **Кварталниот извештај K2** ги содржи податоците за сите неподмирени обврски, како и за неподмирените обврски по видови и по ставки, со состојба на последниот ден од претходниот квартал.
- **Кварталниот извештај K3** ги содржи податоците за задолжување и информациите за промените на состојбата на секое задолжување во претходниот квартал, како и промените на состојбата на издадените гаранции и податоци за долгот на јавните претпријатија кои се основани од општините.
- **Полугодишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и за капиталните приходи и расходи за претходните шест месеци за коишто се однесува извештајниот период.
- **Годишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи, за една година за кои се однесува извештајниот период.

Планирани расходи на општина Кривогаштани за 2024 година (по надлежност и економска класификација)

/	Плати и надоместоци	Резерви	Стоки и услуги	Каматни плаќања	Субвенции и трансфери	Социјални трансфери	Капитални расходи	Отплата на главница	Вкупни расходи
Совет на општина	2,223,000	-	10,000	-	100,000	200,000	-	-	2,533,000
Градоначалник	1,761,860	50,000	1,185,000	-	120,000	60,000	-	-	3,176,860
Општинска администрација	11,227,560	-	3,502,000	270,000	465,000	-	1,400,000	1,750,000	18,614,560
Урбано планирање	-	-	984,055	-	-	-	100,000	-	1,084,055
Локален економски развој	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Комунални дејности	-	-	6,500,000	-	-	-	13,700,000	-	20,200,000
Култура	-	-	350,000	-	-	-	500,000	-	850,000
Спорт и рекреација	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Програми за развој	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Образование	52,754,376	-	5,863,276	-	490,000	-	-	-	59,107,652
Заштита на животна средина и природа	-	-	100,000	-	-	-	-	-	100,000
Унапредување на здравствена заштита	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Социјална заштита и заштита на деца	5,858,528	-	1,200,000	-	-	-	56,472	-	7,115,000
Противпожарна заштита	1,996,380	-	40,000	-	-	-	-	-	2,036,380
Заштита и спасување	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Родова еднаквост	-	-	25,000	-	10,000	-	-	-	35,000
Вкупно	75,821,704	50,000	19,759,331	270,000	1,185,000	260,000	15,756,472	1,750,000	114,852,507